

Samskabende pædagogik

Mod nye deltagelsesmuligheder for børn og unge på kanten

Et inspirationshæfte

»» Der er behov for nye samarbejds-
former, hvor hverdagens kultur,
praksis & vaner gentænkes.
Dette kan et samarbejde med
fokus på samskabelse bidrage til.

Samskabende pædagogik

Mod nye deltagelsesmuligheder
for børn og unge på kanten

Denne pjece og undersøgelsen bag er gennemført og udarbejdet af:

Lars Arndal, Lektor, Institut for skole og læring,
Professionshøjskolen Metropol

Britt Blaabjerg-Hansen, Lektor, Institut for skole og
læring, Professionshøjskolen Metropol

Andy Højholdt, Lektor, Institut for skole og læring,
Professionshøjskolen Metropol

Rikke Møller Johannesen, Lektor, VIA University College

Susanne Lykke Stein, Lektor, VIA University College

September 2017

Forord

Dette inspirationshæfte formidler idéer til udvikling af samarbejdet mellem klub og skole med henblik på at skabe de bedst mulige deltagelsesmuligheder for børn og unge med svag skoletilknytning.

Hæftet er udarbejdet med udgangspunkt i resultater fra undersøgelsen Samskabende pædagogik – mod nye deltagelsesmuligheder for børn og unge på kanten [herefter blot benævnt Samskabende pædagogik]. En af hovedkonklusionerne i undersøgelsen var netop, at der er behov for nye samarbejdsformer, hvor hverdagens kultur, praksis & vaner gentænkes. Dette kan et samarbejde med fokus på samskabelse bidrage til.

I Samskabende pædagogik har pædagoger fra fire fritidsklubber og lærere på mellemtrinnet på de tilknyttede fire skoler eksperimenteret med udvikling af en ny og bedre indsats for de 11-14-årige. Undersøgelsen blev gennemført fra juni 2016 til juni 2017 med støtte fra BUPL's strategiske forskningspulje og midler fra forsknings- og udviklingsmiljøerne ved henholdsvis VIA University College og Professionshøjskolen Metropol.

Formålet med projektet har været at understøtte det pædagogiske arbejde med at udvikle en forebyggende pædagogisk praksis for børn og unge. Samtidig har projektet haft som mål at oparbejde viden om brugen af den pædagogiske faglighed i det tværprofessionelle samarbejde og om, hvilke pædagogiske kompetencer et sådant samarbejde kræver. Konkret har projektet arbejdet ud fra følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilken betydning har den pædagogiske faglighed og kompetencer i nye indsatsformer i det forebyggende arbejde i fritid og skole?
- Hvilke nye konkrete interaktionsformer, som inddrager børn og unges perspektiver på deres fritids- og skoleliv, kan pædagoger og lærere i fællesskab udvikle og anvende?

Vi håber, at hæftet kan inspirere til fortsat udvikling af samarbejdet på tværs af landets fritidsklubber og skoler. Samtidig håber vi, at materialet kan tjene til inspiration for uddannelse og kompetenceudvikling af pædagoger, som har deres nuværende eller fremtidige virke i skole-/fritidsfeltet.

Der skal lyde en stor tak til de pædagoger og lærere, som har deltaget i projektet. Deres aktive involvering har skabt grundlaget for dette inspirationsmateriale.

Inspirationshæftet er opdelt i tre dele.

I første del beskriver vi en idé til, hvordan en samarbejdsproces med mål om at samskabe en ny og bedre indsats overordnet kan organiseres. Denne procesmodel er afprøvet i undersøgelsen, som ligger til grund for dette inspirationsmateriale.

I anden del beskrives fire eksempler på, hvad det konkrete samarbejde i projektet Samskabende pædagogik har resulteret i, når pædagoger og lærere i fællesskab har skabt nye indsatser for børn og unge på kanten.

I tredje del formidler vi i kort form fire temaer, som projektet Samskabende pædagogik har fremanalysert på tværs af de fire eksperimenterende samskabelsesprocesser med særligt fokus på, hvilke pædagogiske kompetencer der for alvor kommer i spil i samarbejdet.

Det kan have stor betydning for alle børn på mellemtrinnet, hvorvidt de bruger klubben som et værested. I klubregi kan de knytte forbindelser til kammerater og voksne på andre måder, end de kan i skolen.

Viden om, hvordan særligt børn i vanskelige situationer deltager i både klub og skole, har stor betydning for, hvad pædagoger og lærere sammen kan gøre for at handle på disse børns udfordringer. Ønsker man at udvikle en ny og bedre indsats, er børnenes stemme derfor vigtig, da børnene ofte har gode idéer og indsigtfulde betragtninger om deres institutions- og skoleliv. Dem kan pædagoger og lærere bruge som ressource, når man sammen skal gøre tingene anderledes i fællesskab.

For at sikre, at børnenes stemmer bliver hørt, er det vigtigt at have systematik i samarbejdet. Det gør det lettere at inddrage dem og skabe meningsfuldhed i indsatserne for børn med svag tilknytning til skolen.

I projektet Samskabende pædagogik anvendte vi en simpel samskabelsesmodel i udviklingen af nye fælles løsninger over tre workshops af ca. tre-fire timers varighed. Idéen bag modellen er, at den kan anvendes som inspiration til, hvordan man kan organisere samarbejdet mellem pædagoger og lærere ift. udvikling af nye fælles indsatser. Indholdet i de tre workshops og fokuspunkter præsenteres her i kort format.

Workshop 1

Har fokus på at spore det professionelle blik hen mod, hvordan børnene ser deres situation i skole og klub.

Før I begynder at tale om, hvad I sammen kan gøre, er det vigtigt at have et nuanceret samlet billede af de børn, som I vil udvikle nye tiltag til.

Pædagoger og lærere ser ofte noget forskelligt, fordi de møder barnet i forskellige kontekster, sætter forskellige krav etc. Det må og skal udnyttes pædagogisk, fordi barnet ofte fremviser forskellige styrkesider i forskellige sociale kontekster.

Spørgsmål, I kan stille hinanden

- Hvad gør, siger og tænker det enkelte barn i klub og skole?
- Hvordan ser pædagogen barnets deltagelse?
Hvordan ser læreren barnets deltagelse?
- Hvilke fællestræk kan I få øje på, når det gælder børnenes tanker, følelser, handlinger og udsagn?
Hvilke forskelle kan I få øje for, og hvordan kan I bruge disse forskelle konstruktivt?

Inden næste workshop

- Tal med børnene(!) (strukturerede eller ustrukturerede samtaler med fælles tema) om deres situation, men også om, hvad de tror kunne få dem til at få bedre dage i klubben og skolen.
- Overvej hvad I kunne gøre for det enkelte barn eller for en gruppe af børn.

Workshop 2

Har fokus på, hvad I kan gøre som professionelle sammen. Nu skal de konkrete idéer på bordet og formes, så I kan prøve dem af. Husk, at børnenes indspil er vigtige. Pædagoger og lærere kan noget forskelligt, som skal bringes i spil i tiltaget. Det er en god idé at være tydelig om, hvad det er. Gør idéen så konkret, at den er lige til at sætte i gang.

Spørgsmål, I kan stille

- Hvad ville barnet sige, at I skulle gøre for, at det havde den bedst mulige skole- og klubdag?
- Hvad kunne du/I gøre mindre/mere af, for at det kunne ske?
- Hvem skulle gøre hvad? Og hvornår? Hvor ofte? Hvor? Sammen med hvem?
- Hvis I fra klubben skulle give lærerne/skolen et godt råd, hvad ville barnet så gerne høre jer sige? – og omvendt?

Inden næste møde/workshop

- Forsøg jer med det nye tiltag.
- Hold blikket fast på, hvordan børnene reagerer.
- Tal med børnene om det, I gør.

Workshop 3

Har fokus på, hvordan I kan gøre det nye tiltag tilgængeligt og anvendeligt for andre i jeres klub og skole – og måske andre steder. Det handler om at beskrive jeres tiltag så præcist og detaljeret, at andre let kan prøve det af i nye kontekster.

Spørgsmål, I kan stille

- Hvad virkede godt og skal videre til andre?
- Hvilke trin bestod jeres fælles indsats af?
- Hvad var pædagogens rolle?
Hvad var lærerens rolle?
- Hvordan sikrede I, at børnenes stemme blev hørt?

Videre fra workshoppen til andre

- Vælg en måde at beskrive jeres tiltag. Vil I lave et videoopslag, en lille pjece, et oplæg eller andet?
- Find ud af, hvordan I kan få jeres idé videre ud i klubben og på skolen eller måske til andre klubber og skoler (hjemmeside, faglige netværk, kurser).

» Vi lærere ser lige pludseligt på de her drenge med andre øjne. Der er faktisk noget, de godt kan – og noget, de godt vil. Der er noget, de interesserer sig for, og [de er, red.] ikke hele tiden kede af at gå i skole. Også det er med, at vi sætter fokus på drengegruppen og siger, at vi faktisk gerne vil jer. Og gøre noget for jer. Det får drengene til at være mere medspillere end modspillere. Ser tegn på, at det er værd at gå i skole.

DEL 2 EKSEMPLER PÅ SAMARBEJDER

I det følgende beskrives fire eksempler på, hvad det konkrete samarbejde i projektet *Samskabende pædagogik* har resulteret i, når pædagoger og lærere i fællesskab har skabt nye indsatser for børn og unge på kanten.

Eksempel 1 Kend dine børn – Kend din kommune!

Pædagogerne og lærerne sidder sammen på første workshop. Snakken går om børnene og deres trivsel i skolen. En af pædagogerne spørger: "Hvordan oplever børnene at gå i klasserne?" Det havde både pædagogerne og lærerne egentlig lidt svært ved at svare på. Så spørgsmålet resulterede i en fælles beslutning om at gennemføre samtaler med børnene i skolens to 5. klasser om deres oplevelse af at gå i skole. Målet var at bruge børnenes oplevelser som afsæt for det videre udviklingsforløb på tværs af klub og skole.

I samtalerne med børnene viste der sig et mønster: En del af drengene og pigerne syntes ikke, at de havde mange sociale relationer på tværs af klasserne. Det var noget, som flere af børnene efterlyste. Især eleverne i den ene klasse med meget få elever efterspurgte flere og andre relationer.

Med viden fra børnesamtalerne besluttede pædagogerne og lærerne derfor at forsøge at fremme udviklingen af en mere fælles årgangskultur og at styrke relationerne på årgangen i skolen.

Initiativet: Fælles projektuge

Ét af pædagogerne og lærernes initiativer på tværs af klub og skole blev en fælles temauge med titlen *Kend din kommune*. I temaugen var undervisningen mere projektorienteret og vekselvirkende end sædvanligt, og den havde deltagelse af både klubpædagoger og lærere i undervisningen. Børnene arbejdede i grupper på tværs af klasserne for netop at styrke relationerne på tværs. En pædagog argumenterede for forløbet ud fra et synspunkt om, at sådan ville pædagogens kompetence kunne bruges godt:

Man kunne bruge forløbet til at gå uden for de sædvanlige forløb med afsæt i det pædagogfaglige og selvfølgelig i forhold til formålet med skolen.

Forløbet blev planlagt af lærerne og pædagogerne fra klubben i fællesskab med afsæt i et udspil fra klubben, hvor målet og strukturen for forløbet var skitseret. I løbet af selve temaugen skulle eleverne på tværs af klasserne gå på opdagelse i forskellige virksomheder i deres kommune. Nogle besøgte rådhuset, nogle det lokale brandvæsen, mens andre igen var på tur i kommunens grønne områder. Da ugen var slut, fremlagde eleverne deres arbejde for alle, og fredagen blev afrundet med et socialt arrangement for alle børn, pædagoger og lærere i fritidsklubben.

Spørgsmål til overvejelse

- Hvilke fordele kan du se ved, at lærerne og pædagogerne arbejder ud fra et en fælles undersøgelse af børnenes oplevelse af deres skole-/fritidsliv?
- Hvordan kan man i et fælles projektforsøg bedst muligt sikre, at potentialerne i både fritidspædagogikken og skolepædagogikken bliver forløst?

Eksempel 2 Nu synlig på radaren

På workshoppen sidder to af klassens lærere og en pædagog fra klubben omkring et bord. De snakker om skoletræthed, som de oplever den, her på 6. årgang. De tænker højt, og én overvejer, om det her med skoletræthed måske kunne handle om køn, om selvværd eller om sociale positioner. Samtalen kredser om den fælles udfordring: at nogle børn – især drengene – begynder at falde fra fagligt og socialt, selvom de er ”kloge og søde, de har gode kort på hånden, men har givet op”, som en af lærerne formulerer det.

En gruppe af eleverne virker fagligt uinteresserede, og de holder lav profil, bemærker en anden lærer og siger: ”De, der søger relationen, får den. Både den negative og den positive. Men de søger ikke selv relationen.” I denne proces bliver de også fravalgt i elevfællesskaberne. De ”går under radaren”, som en af lærerne siger. En pædagog tilføjer: ”Det er jo de her ’panelbørn’, hvor man skal være ekstra opmærksom på dem, der bare står der og står.” Både pædagogerne og lærerne er enige om, at disse børn og deres udfordringer glider i baggrunden – de siver umærkeligt fra fællesskabet og involveringen i undervisningen.

Samtalerne mellem pædagogerne og lærerne rykker imidlertid ved forståelsen af udfordringen. Rykket i samtalen sker flere gange, når pædagogen undervejs i samtalen spørger: ”Hvordan vi får åbnet den her?” De andre i gruppen spørges derved, om de har oplevet situationer, hvor elevgruppen har været deltagende, aktiv og engageret.

Flere af lærerne svarer med fortællinger om situationer, hvor de faktisk er lykkedes med at få ”panelbørnene” engageret. En af lærerne fortæller, hvordan han i matematik har oplevet, at drengene har flyttet sig og har været alt andet end ”dovne og uengagerede”. Pædagogen stemmer i og fortæller, hvordan drengene ”vågnede op”, da de fik ansvaret for at lede aktiviteterne i en af de understøttende undervisningstimer.

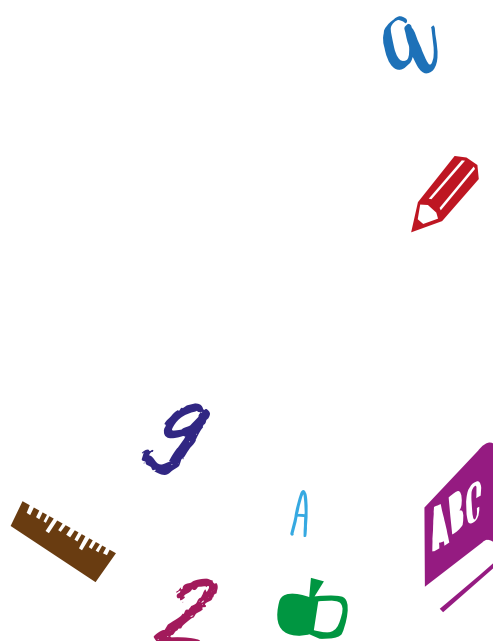
Initiativet: Bad dem i opmærksomhed

Pædagogerne og lærerne bliver derfor enige om, at de vil arbejde systematisk med at have fælles fokus på nogle af de børn, som virker skoletrætte. De vil, som en pædagog udtrykker det, ”bade dem i opmærksomhed”. De er enige om, at fælles møder med barnet ikke er vejen frem. Det kan let virke overvældende og måske kontrollerende på barnet. I stedet vil de fra uge til uge aftale et særligt tema, som de hver især vil tale med barnet om i forbindelse med de aktiviteter, der ellers foregår i klub og skole. Da pædagogerne og lærerne prøver det af, oplever de, at de udfordrer hinandens fortællinger om barnet. På den måde

udvikler de professionelle nye billeder af børnene – børnene bliver mere synlige på radaren – og forudsætningen for at handle på dem med målrettede pædagogiske initiativer bliver forbedret. I slutningen af forløbet taler pædagoger og lærere om at lave fælles elevplaner med fokus på elevens sociale trivsel.

Spørgsmål til overvejelse

- Hvordan sikrer I bedst, at både pædagoger og lærere får øje på de børn, der risikerer at ”gå under radaren”?
- Hvordan kan I bedst udnytte, at pædagogen kender barnet fra en kontekst, og at læreren kender barnet fra en anden?
- Hvordan kan I hos jer organisere en fælles indsats over for børnene?

Eksempel 3

Afsmittende effekter

Vi lærere ser lige pludselig på de her drenge med andre øjne. Der er faktisk noget, de godt kan – og noget, de godt vil. Der er noget, de interesserer sig for, og [de er, red.] ikke hele tiden kede af at gå i skole.

Sådan siger en lærer, efter at lærerne og pædagogerne på en workshop sammen har arbejdet målrettet med at udvikle brugen af klubbens pædagogiske tilgang og indsats i skolen. Målet har været at fremme en gruppe af drenges deltagelse på 5. årgang.

I starten af samarbejdet blev det tydeligt, at pædagogerne og lærerne ser drengene forskelligt, og at det kunne være værdifuldt for børnenes trivsel og læring, hvis klubben og skolen blev bedre til at lære af hinanden og bruge hinandens ressourcer. Derfor foreslår en lærer, som er lidt nysgerrig på, hvad klubpædagogikken egentlig kan, at klubben kunne byde mere ind i skolens praksis: "Klubben skal komme ind [på skolen, red.] for at vise, hvad kan I."

Initiativet: Rollespil i klassen

Den opfordring tager en af pædagogerne op, og læreren og pædagogen beslutter i fællesskab, at pædagogen arrangerer rollespil i klassen, samtidig med at læreren er tilstede i undervisningen. I klubben arbejder de ofte med rollespil, og erfaringen er, at den drengegruppe, som falder lidt ud i skolen, faktisk udviser mange ressourcer gennem deltagelse i rollespillet.

Under arbejdet med rollespil i klassen, oplever lærerne et ryk i drengenes måder at deltage på og i deres indbyrdes relationer. Nogle af de mere tilbageholdende og stille elever viser initiativ, engagement og lyst til at deltage: "Alle de andre, som ellers aldrig shiner – de fik bare lov til at brænde igennem."

Den måde, drengene deltager på og relaterer til hinanden, smitter af på aktiviteterne i klassen, når pædagogen er der. En af grundene til børnenes begejstring er måske, at "der ikke [er, red.] nogen grænser for, hvem der kan være med", som en pædagog udtrykker det.

Selvom rollespillet ikke er direkte forbundet med klassens faglige arbejde, oplever læreren, at det giver mening:

Måske er der spildt to timer fagligt, men det går ikke ud over det faglige, når det sociale fungerer. Når de får en ny og anden relation til hinanden, kan det komme til udtryk i det faglige, når de løsnes fra de mønstre, de har været låst fast i.

Lærerne får undervejs i forløbet øjnene op for ressourcer i de børn, som de ellers primært ser som havende udfordringer med at deltage i skolen. Pædagogerne og lærerne er enige om, at der er tegn på, at de kan "nå" nogle af børnene gennem klubpædagogiske strategier – og at det kan have en afsmittende effekt på børnenes faglige arbejde i skolen.

Spørgsmål til overvejelse

- Hvilke af klubbens aktiviteter kan med fordel "flytte" over i skolen/klassen?
- Hvilke af skolens aktiviteter kan med fordel "flytte" over i klubben?
- Hvilke af pædagogernes kompetencer kan man begynde at trække på i skolen?
- Hvad kan lærerne gøre for at støtte elevernes deltagelse i klubbens aktiviteter?

Eksempel 4 Send en sms!

Klub og skole ligger fysisk samme sted, og klubben er en integreret del af skoledagen. Alligevel viser samtalen på den første workshop, at der hverken den ene eller den anden vej er god kommunikation, og at der i det hele taget kommunikeres for lidt og upræcist om det, der kunne have positiv betydning for børnenes deltagelse i klub og skole.

En central del af at udvikle samarbejdet mellem klubben og skolen bliver derfor at udvikle indholdet og strukturen i kommunikationen.

I løbet af projektet bliver det tydeligt, at kommunikationen kan styrke de professionelle samlede billede af børnenes situation: En af lærerne siger:

Det har været meget overraskende, fordi vi jo netop ikke har haft de samme billeder af elevernes situation. Der har selvfølgelig været nogle, hvor det også har stemt overens med vores opfattelser af den elev. Men det har også været overraskende i forhold til fx nogle af mine elever, hvor det kunne jeg slet ikke forestille mig, at det var sådan, det foregik. Så jeg tænker netop, at de samtaler dér er ret vigtige for os.

Initiativet: Kommunikation om børn

For at eksperimentere med udvikling af en bedre kommunikation valgte pædagogerne og lærerne at sætte tre børn i fokus. For hvert barn valgte de en bestemt lærer og pædagog, som skulle tage kontakt til hinanden med sms eller opringning, hver gang barnet enten ikke mødte op i skole eller klub, eller der var andre vigtige forhold omkring barnet.

Det førte til en løbende og næsten daglig kontakt, som fik betydning for elevernes deltagelse. Eleverne mærkede på en positiv måde, at der var interesse for deres deltagelse i både klub og skole. En af pædagogerne siger:

Ruth [lærer] og jeg [har, red] specifikt arbejdet på en knægt, og han er jo gået fra scratch til 100-agtig ... Men også fordi, jeg tror lidt, han har fået et billede af, at vi taler sammen.

Der er blandt lærerne erfaring med at bruge telefonopkald og sms i forældresamarbejdet. Det er særligt den akutte, hurtige og korte kommunikation, de fremhæver som positiv:

Så skriver Louise [pædagog] jo, han er ikke kommet, så ringer jeg hjem til forældrene med det samme, og så kører den bare derfra.

Initiativet får også den betydning, at pædagogerne og lærerne i højere grad oplever at løse deres opgave tilfredsstillende. Det betyder noget at vide, at der er en professionel i den anden ende:

Det der med at jeg ved, at jeg sender den videre til nogen og ikke bare sender børn af sted, der har haft en vanvittig dag. Det er måske det, jeg synes, der har haft den største betydning.

Spørgsmål til overvejelse

- Hvordan arbejder I med den daglige kommunikation mellem pædagoger og lærere?
- Hvilke former for redskaber bruger I til at understøtte kommunikationen? (sms, mail, telefon, børnebarometer?)
- Hvilken betydning har kommunikationen mellem pædagoger og lærere for samarbejdet omkring og med børnene?
- Hvad gør kommunikationen for jeres oplevelse af at kunne løse arbejdsopgaver på en professionel og tilfredsstillende måde?
- Hvordan bruger I jeres fælles kommunikation i forældresamarbejdet?

"Jeg oplever ham som doven dreng." *Lærer*

"Jeg ser ham som en, der har lavt selvværd." *Pædagog*

"I parallelklassen leger de meget sammen. Vi leger ikke nogle fælles lege eller sådan noget. Drengene, de spiller bare fodbold og pigerne, de går bare rundt og gynger eller sådan noget." *Pige*

"Jeg tager fat i dem i timerne og tager dem med over i klubben. Det er dér, hvor man kan komme ind og gøre et eller andet, fordi der kan vi bøje tiden lidt." *Pædagog*

"Vi kender ikke hinanden, vi kan gå forbi hinanden på gangen uden at hilse." *Pædagog*

"Jeg har jo ikke den der ro. Hvis der er noget med en elev, skal jeg først sætte klassen i gang, og så skal jeg gå ud af klassen." *Lærer*

"Han er meget skoletræt. Man kan sige, det er jo ikke kun ham. Det er der rigtig mange, der er" *Lærer*

"De børn, der ikke er så stærke fagligt, flakker rundt på forskellige steder på skolen og er ikke med i undervisningen. Det oplever jeg næsten hver dag." *Lærer*

"Det handler om ikke at løbe væk, når der er problemer, men altid møde op med en positiv indstilling." *Pædagog*

"Pædagogerne, de har også tid til en, og de vil godt snakke om de problemer, vi har her på skolen. Og de er ikke sådan helt ligeglade. Ikke fordi, at de i skolen er ligeglade, men der er bare ikke så meget tid til at tale om det." *Pige*

"Det har været meget overraskende, fordi vi ikke har haft de samme billeder af elevernes situation." *Lærer*

DEL 3 VIGTIGE TEMAER

De følgende tre temaer er fremanalyseret i projektet *Samskabende pædagogik* på tværs af fire eksperimenterende samskabelsesprocesser med deltagelse af klubpædagoger og lærere fra de tilknyttede skolers mellemtrin. Temaerne har særligt fokus på, hvilke pædagogiske kompetencer der for alvor kommer i spil i samarbejdet, og hvilken betydning dette kan have for børn og unge på kanten af skolens fællesskaber.

Tema 1 Sammen om børnene

I mange tilfælde ved både lærere og pædagoger på et tidligt tidspunkt, hvilke børn der vil få problemer i deres uddannelsesforløb. Men det er ikke altid, at klub og skole i fællesskab tager hånd om disse børn. Klub og skole organiseres forskelligt fra kommune til kommune. Nogle steder er klubben fysisk placeret på en skole, andre steder ligger klubben for sig og samler børn fra mange forskellige skoler.

Uanset organiseringen har lærere og pædagoger ikke stærke traditioner for at samarbejde om de børn, som måske er ved at falde ud af skolen. Lærerne og pædagogerne har ofte et blik på barnet, der enten er knyttet til skolen eller til klubben. Derfor er det i høj grad børnene, der skal skabe sammenhæng mellem livet i skolen og livet i klubben.

For at kunne lykkes med en fælles indsats over for børnene må klubpædagoger og lærere derfor i fællesskab arbejde på at understøtte forbindelserne mellem livet i skolen og livet i klubben. De professionelle har en opgave i at skabe sammenhænge og understøtte barnets oplevelse af, at både skole og klub har øje for det. Deltagerne i projektet oplevede, at de lykkedes med det, da de satte fokus på det i den første workshop. Det handler bl.a. om at skabe rammer for samarbejdet i form af faste møder mellem lærere og klubpædagoger, når eleverne starter i klubben.

Men meget skal og kan klares uden om møderne og uden, at der er faste strukturer for det. Det handler i bund og grund om den daglige og løbende kontakt, som kan skabes, når man mødes på gangen, ved at udveksle sms'er eller blot ved, at man løbende sørger for, at lærerne ved, hvad der sker i klubben og omvendt. På den måde kan både lærere og pædagoger bedre følge med i barnets samlede liv.

Det handler også om i fællesskab at tænke i nye og særlige tiltag over for de børn, som hhv. lærere og pædagoger bliver opmærksomme på. Ved at lave fælles indsatser kan man arbejde mere samlet med hele barnets situation og alle dets kompetencer. Når lærere og klubpædagoger arbejder sammen om det enkelte barn, er der desuden solide sidegevinster: Der bygges professionelle relationer, som rækker ud over det konkrete projekt.

Samarbejdet giver mulighed for, at lærere og pædagoger:

- får blik for det, barnet kan, som ikke bliver synligt i skolen
- får indblik i og forståelse for barnets forskellige relationer i klub og skole
- får mulighed for at bryde barnets "modstand" ved at lave noget praktisk sammen med barnet.

Barnet oplever:

- at lærere og pædagoger kan noget forskelligt, men vil det samme med barnet
- at de kompetencer, som barnet fremviser i klubben får betydning for hverdagen i skolen
- at lærere interesserer sig for barnets oplevelse af livet i klubben, og at pædagoger interesserer sig for barnets oplevelse af livet i skolen.

Tema 2

Fokus på det enkelte barn

Ved at udveksle perspektiver på børnene kan klubpædagoger og lærere udvide deres forståelser af og handlemuligheder omkring det enkelte barn. Professionernes forskellige blik på barnet skaber nye måder at møde barnet på for klubpædagogen og for læreren, både i den "almindelige" pædagogiske sammenhæng, som de hver især arbejder i, og i de fælles fokuserede indsatser omkring børn, der har særligt brug for det. Det handler om små tiltag i hverdagen, der retter sig mod det enkelte barn. Når de sættes i værk, mærker barnet, at pædagoger og lærere følger med i barnets verden – som den udfolder sig i klubben, i skolen og i hverdagen i øvrigt. Hverdagens tiltag betyder, at pædagoger og lærere hele tiden har fingeren på barnets puls, og at det er muligt at handle, før problemerne vokser sig store. Koordineringen af relationer mellem pædagoger og lærere er central. Frekvensen skal være høj, der skal være rum til at mødes, og den gensidige respekt for hinandens faglighed er et afgørende fundament. Det fælles anliggende er det enkelte barn, som man kan følge på forskellig måde.

Jævnlig børnesamtaler, som både kan være de strukturerede, mere tidskrævende og de små, nærværende, nysgerrige samtaler i hverdagen, kan fungere som et nyttigt redskab til at få bedre kontakt til børnene. Samtalerne synliggør barnets perspektiv og sikrer den bedst mulige indsats. Konkret kan pædagoger og lærere fra uge til uge aftale, hvilke børn de vil tale særligt med og om hvilke tematikker.

Pædagoger og lærere kan have intens kontakt i hverdagen omkring et specifikt barn, som har bekymrende deltagelse, så barnet bliver "badet i opmærksomhed", og det bliver gjort tydeligt for barnet, at de voksne snakker sammen og kører sig om ham. Kontakten kan foregå med daglige sms'er, opringninger og nogle gange besøg i enten klub eller skole. Det er udvekslinger om, hvorvidt barnet har været i skole eller klub, hvordan dagen i går spændte af, og med blik for konflikter og trivsel.

Pædagoger og lærere kan have et fælles "børnebarometer", som de fører hver for sig og justerer ofte. Det baseres på viden, der kan have særlig betydning for barnets trivsel og udvikling, fx sygdomsforløb, konflikter m.m. Børnene tildeles farver, som skal give en pejling om, hvilke børn der i en periode har brug for særligt fokus. Børnebarometeret udveksles jævnligt mellem lærere og klubpædagoger og danner afsæt for fælles indsatser.

Samarbejdet giver mulighed for, at lærere og pædagoger:

- sætter fokus på barnet ved de mindste (og første) tegn på vigende deltagelse i skole eller klub
- laver løbende relationsarbejde med det enkelte barn
- bliver mere bevidste om det faglige sprog, der bruges i beskrivelsen af barnets samlede livssituation
- lærer at arbejde med de relationelle aspekter af kommunikationen med andre professioner.

Barnet oplever:

- sig som del af et større fællesskab, når voksne fra barnets forskellige arenaer kører sig om det
- at være betydningsfuld, hvilket har positiv betydning for barnets trivsel og selvrespekt
- at få bedre muligheder for at vise og udvikle forskellige sider af sig selv
- at være kompetent, fordi det møder anerkendelse for, hvad det gør på tværs af klub og skole
- at det kan deltage i flere og nye sammenhænge.

Tema 3

Fokus på skolen i klubben og klubben i skolen

Der sker noget særligt med børnegruppen på mellemtrinnet. De sociale fællesskaber og måden, de danner relationer, er i opbrud. Fra at have været bundet sammen af leg og interesser begynder fællesskaberne nu i højere grad at være knyttet til faglige venskaber og alliancer, og både lærere og pædagoger oplever, at nogle børn falder fra. De siver umærkeligt.

I dette opbrud får de måder, børnene er sammen på i henholdsvis skole og klub, betydning. For i klubbens rum kan man "boje tiden lidt" og lade interesser, fritid, læring og udvikling flyde sammen – og samtidig knytte relationer på tværs af børnegruppen og mellem pædagogerne og børnene. Klubben som sted og som arena for udfoldelse, udvikling og læring er derfor særlig. Også med den uformelle tone og de hjemlige omgivelser. Det er i klubben, man kan "sætte sig i sofaen" og få talt, grinet og vendt lige netop det, barnet bøvler med. Klubben adskiller sig på den måde fra skolens øgede fokusering på det faglige.

Pædagoger og lærere kan i fællesskab udnytte disse forskelle og dermed skabe en arena for læring, udvikling og trivsel, som i højere grad kan understøtte positive skoleoplevelser. Det kan de gøre ved at arbejde med *skolen i klubben*. I dette rum er det børnenes interesser, der er styrende for de faglige aktiviteter. Det åbner for et andet indblik i børnenes faglige og sociale potentialer og for at kunne skabe små succeser og gøre dem gladere for at gå i skole.

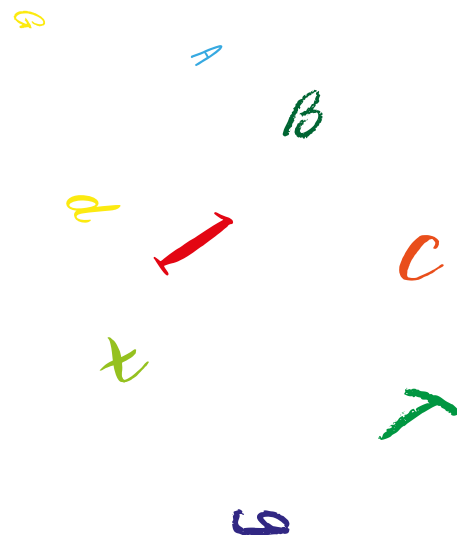
Omvendt kan de også arbejde med klubben i skolen. Her flettes anderledes rammer ind i undervisningen, i samtalerne og i relationerne med aktiviteter, børnene kan koble til klubben. Intentionen er at skabe et læringsmiljø med en afslappet atmosfære, hvor det at være fagligt aktiv eller deltage i en samtale forbindes med noget vedkommende og positivt. Det er væsentlig, at børnene har mulighed for at tale med en voksen i skolerégi, de har tillid til og positive oplevelser med, og hvor også andre emner end faglige mål og præstationer kan få plads.

Samarbejdet giver mulighed for, at lærere og pædagoger:

- udvider deres arsenal af aktivitetsformer, der giver mulighed for bevægelse, leg og samvær
- skaber gode relationer til barnet i klubbens rum afkoblet fra krav om faglige præstationer med afsæt i viden om barnets interesser uden for skolens og i klubbens rum.

Barnet oplever:

- at skolens hverdag bliver mere varieret og vedkommende
- at barnets interesser får betydning for det, der arbejdes med i skolen
- at positive sociale relationer fra klubben også får betydning i skolen.

Samskabende pædagogik

Mod nye deltagelsesmuligheder
for børn og unge på kanten

B U P L

November 2017

BUPL

Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund

bupl.dk